

Onderwerp

Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Opsteller	Gijs Troost	Collegebesluit	12 september 2023
Programma	Wonen en Stedelijke ontwikkeling	Behandeldatum Raad	29 november 2023
Portefeuillehouder	N.P. Vergunst	Status	Openbaar

Samenvatting

Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving in de regio. De verstedelijkingsstrategie is als belangrijke basis gebruikt voor het regioarrangement. Al gemaakte keuzes zijn in het regioarrangement opgenomen, nieuwe opgaven en te maken keuzes worden geagendeerd.

Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans. De inzet van het regioarrangement is dat provincie, regio's, gemeenten en waterschappen een langjarige samenwerking aangaan. Uitvoering en participatie van maatschappelijke organisaties vindt daarna plaats met het opstellen van gebiedsprogramma's en via gebiedsprocessen.

Aanleiding voor het regioarrangement is dat de provincie Gelderland de Groene Metropoolregio en de waterschappen heeft gevraagd dit samen te maken. De provincie gebruikt de arrangementen van de zeven Gelderse regio's om een ruimtelijk voorstel aan het Rijk te maken. Eind 2023 wil het Rijk namelijk met alle provincies afspraken maken over hoe zij, samen met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Hiervoor vraagt het Rijk de provincies een ruimtelijk voorstel te doen.

Provincie Gelderland besluit in december over haar ruimtelijk voorstel aan het Rijk, daarom is het belangrijk om het regioarrangement nu ter besluitvorming voor te leggen.

Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley vormen samen ook een door het Rijk aangewezen NOVEX gebied. Als NOVEX gebied maken we rechtstreeks afspraken met ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. Dit doen we op basis van een NOVEX ontwikkelperspectief. Het regioarrangement is voor de Groene Metropoolregio de inbreng voor het gezamenlijke NOVEX ontwikkelperspectief dat in 2023 gereed moet zijn.

Voorstel

1. Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast te stellen.
2. Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te gebruiken als leidraad voor gesprekken met andere overheden (Rijk, regio, provincie en waterschappen) over de grote ruimtelijke opgaven zoals wonen, bereikbaarheid, energie, (circulaire) economie, landbouw en natuur en als inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.
3. De uitgangspunten van het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen door te vertalen naar de gebiedsprogramma's waar de gemeenten in de

Groene Metropoolregio samen met provincie, waterschappen en andere betrokkenen in deelgebieden aan werken.

Aanleiding

Sinds 2019 werken we als Groene Metropoolregio samen met Foodvalley aan een strategie voor verstedelijking. In 2022 hebben alle gemeenten de regionale verstedelijkingsstrategie vastgesteld met als motto 'Meer landschap, meer stad'.

Met de verstedelijkingsstrategie als belangrijke basis werkt de Groene Metropoolregio nu via twee sporen samen met andere betrokkenen aan ruimtelijke plannen. Het spoor van het regioarrangement en het spoor van NOVEX, in dit tweede spoor stellen we een NOVEX ontwikkelperspectief op.

De thema's natuur & landbouw, energie en circulaire economie zijn nadrukkelijk onderdeel van deze twee ruimtelijke sporen, maar waren nog onvoldoende uitgewerkt in onze regionale verstedelijkingsstrategie. Voor het regioarrangement is de basis van de verstedelijkingsstrategie aangevuld met deze thema's. Het regioarrangement dient vervolgens als input voor het NOVEX ontwikkelperspectief.

Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

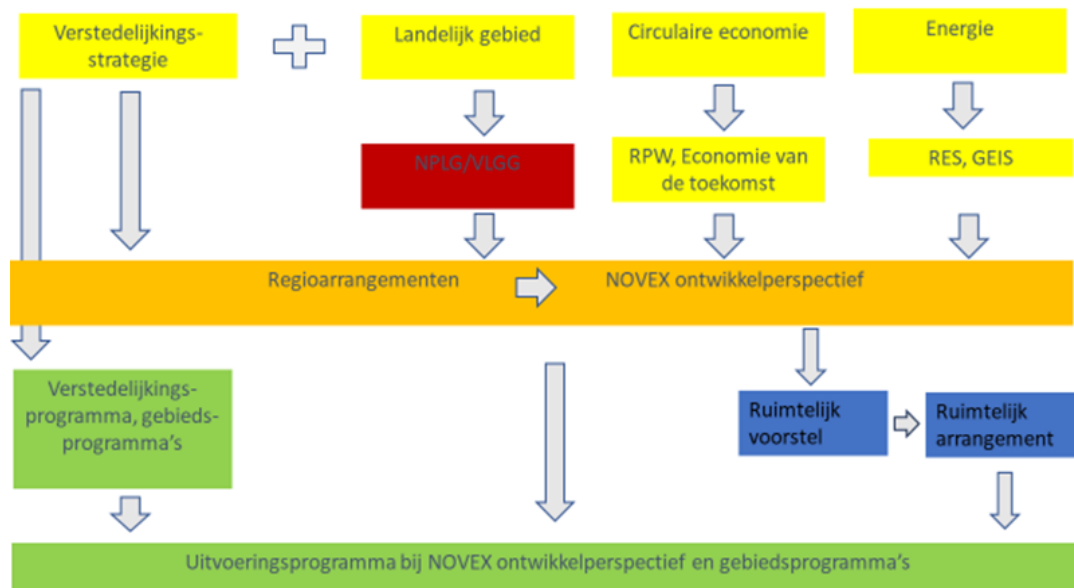
Het Rijk maakt eind 2023 met alle provincies afspraken over hoe zij, in gezamenlijkheid met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt provincies hiervoor een ruimtelijk voorstel te doen. Gelderland bouwt haar ruimtelijk voorstel op uit zeven regioarrangementen, waaronder die van de Groene Metropoolregio. Het regioarrangement beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving. Namens, en in samenwerking met, alle 18 gemeenten, de provincie en de waterschappen heeft de Groene Metropoolregio deze uitvraag uitgevoerd. U bent hier via een raadsinformatiebrief over geïnformeerd (kenmerk: D230321357).

NOVEX en andere ruimtelijke trajecten

Omdat hier veel ruimtelijke opgaven samenkomen zijn de Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley door het Rijk aangewezen als één NOVEX-gebied. Als NOVEX gebied maken we rechtstreeks afspraken met diverse ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. Voor de verbinding tussen onze regionale opgaven en nationale programma's wordt op verzoek van het Rijk in 2023 een NOVEX ontwikkelperspectief opgesteld. Dit is een (niet verplicht) interbestuurlijk programma op basis van de Omgevingswet. De Groene Metropoolregio gebruikt het regioarrangement als inbreng voor het gezamenlijke NOVEX ontwikkelperspectief.

Afbeelding 1 laat de ruimtelijke trajecten zien waar de Groene Metropoolregio aan werkt en/of indirect bij betrokken is. In bijlage 3 worden de afzonderlijke trajecten nader toegelicht.

Afbeelding 1: ruimtelijke trajecten en hun samenhang

Beoogde impact

Het regioarrangement helpt om als samenwerkende overheden ruimtelijke keuzes voor te bereiden, (versnelt) uitvoering mogelijk te maken en stelt ons in staat om goed aan te sluiten op programma's van provincie en Rijk. Het regioarrangement brengt in beeld wat onze gezamenlijke ambities zijn, waar deze elkaar raken en waar het schuurt. Zo kunnen we, ieder vanuit onze eigen rol, betere afwegingen en keuzes maken over het gebruik van en de investeringen in de beperkte ruimte die we hebben. Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans.

Doordat we al enkele jaren samenwerken in de verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen in deelgebieden) hebben we inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2030 en verder. We weten steeds beter welke investeringen en randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. De regionale samenwerking helpt de regio om bij het Rijk investeringen te verkrijgen (optellend tot ca. 450 miljoen in de afgelopen drie jaar). Daarnaast ondersteunt het regionale en bovenlokale beeld van de ruimtelijke opgaven gemeenten bij de invulling van hun lokale omgevingsbeleid.

Nijmegen werkt in regionaal verband aan de integrale ruimtelijke inpassing van opgaven als wonen, werken, economie en leefomgeving. Dit draagt bij aan onze ambities in het programma stedelijke ontwikkeling 'we zijn een aantrekkelijke stad om te wonen, met goede werklocaties, openbare ruimtes en voorzieningen' en 'we zijn een stad met een gevarieerd woningaanbod dat aansluit bij de vraag van alle nieuwe en bestaande bewoners'. Met de bijbehorende doelen om de ruimtelijke kwaliteit van onze stad te behouden en versterken door zorg te dragen voor goede ruimtelijke ordening, en om onze woningbouwopgave uit de Omgevingsvisie en uitvoeringsagenda wonen te realiseren.

Argumenten

1.1 *Groei in balans door zorgvuldig om te gaan met de schaarse ruimte.*

Het regioarrangement (en het NOVEX ontwikkelperspectief) helpen om onze regio in balans te laten groeien: ‘meer landschap, meer stad’. Dat kan alleen als we creatief om gaan met de schaarse ruimte, keuzes maken, slim clusteren en middelen organiseren. Het regioarrangement agendeert deze keuzes en benodigde middelen bij onze partners.

2.1 *Actualisatie en verbreding van de verstedelijkingsstrategie biedt kansen*

De verstedelijkingsstrategie is gebaseerd op vier opgaven: wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Over de urgente opgaven als natuur- en landschapsontwikkeling, transitie landelijk gebied, klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie zijn met de provincie en het Rijk geen afspraken gemaakt. Dit zijn wel belangrijke opgaven voor onze regio om in balans te groeien. Het regioarrangement is een belangrijk stap naar de realisatie van deze opgaven. De inhoud van het regioarrangement is in lijn met de Nijmeegse Omgevingsvisie.

3.1 *Groeien in balans vergt gezamenlijke keuzes van overheden*

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk te combineren: natuurontwikkeling met waterberging of energietransitie, wonen met recreatief uitloopgebied etc. Maar soms is het nodig om keuzes te maken. Bij het maken van de keuzes is het belangrijk dat we dat samen doen en dat gemeenten, regio, provincie, waterschappen en Rijk toewijding tonen op de doelen en de realisatie daarvan. Het regioarrangement geeft een gezamenlijke inhoudelijk basis om de benodigde keuzes op te baseren.

3.2 *Het regioarrangement als basis voor verdere samenwerking en uitvoering*

Het regioarrangement is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met provincie Gelderland en waterschappen. De inzet van het regioarrangement is dat provincie, regio's, gemeenten en waterschappen een langjarige samenwerking aangaan. Uitvoering en participatie van maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden vindt daarna plaats met het opstellen van gebiedsprogramma's en via gebiedsprocessen.

Kanttekeningen

1.1 *Haalbaarheid afhankelijk van externe factoren*

We kunnen alleen groeien volgens onze regionale visie ‘meer landschap, meer stad’ wanneer de randvoorwaarden daarvoor ingevuld worden. We kunnen deze randvoorwaarden alleen realiseren als alle betrokkenen bereid zijn te investeren.

2.1 *Agendering netcongestie*

De schaarse ruimte op het energienet is een beperkende factor voor ruimtelijke ontwikkelingen in de regio. De impact van netcongestie beperkt zich niet tot de bouw van nieuwe woningen of bedrijven, maar heeft ook gevolgen voor o.a. mobiliteit en projecten voor duurzame energie. Het regioarrangement agendeert de problematiek van netcongestie, maar bij de aanpak van netcongestie is de regio nog zoekende naar de juiste governance verhoudingen.

3.1 Op de korte termijn zijn veel strategische keuzes al gemaakt

Het regioarrangement bevat een doorkijk naar de periode tot 2050 en verder. Deze doorkijk benoemt onder andere energieoplossingen en de impact van klimaatverandering op het landgebruik (water en bodem sturend). Op de korte termijn, van nu tot 2030, zijn veel strategische keuzes al gemaakt en zijn plannen voor nieuwe woon- en werklocaties al bekend. Met name voor de periode na 2030 kunnen er nog strategische keuzes worden gemaakt, zoals over potentiële verstedelijkingslocaties, natuurontwikkeling en energie.

Financiën

Er worden in dit regioarrangement geen afspraken gemaakt over concrete financiële bijdragen van de provincie aan projecten. Het regioarrangement is inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief en de uitvoeringsagenda die daarbij hoort. Daarin kunnen deze afspraken met het Rijk en de provincie wel gemaakt worden. Voor het realiseren van de regionale ruimtelijke opgaven is namelijk extra financiële inzet nodig.

Indien nadere uitwerking in bijvoorbeeld de gebiedsprogramma's wordt opgenomen in lokaal omgevingsbeleid en begrotingsconsequenties heeft, zal de uitwerking vergezeld gaan met een begrotingswijziging.

Vervolg

Provincie Gelderland gebruikt de zeven regioarrangement als inbreng voor het ruimtelijk voorstel dat zij aan het Rijk doet. Provinciale Staten zal hierover in december 2023 besluiten. Daarna volgt een periode waarin Rijk en provincie afspraken maken over de uitvoering.

Daarnaast wordt in 2023 het NOVEX ontwikkelperspectief afgerond. Zoals aangegeven gebruikt de Groene Metropoolregio het regioarrangement als inbreng hiervoor.

Verstedelijkingsprogramma

Omdat onze regio al een verstedelijkingsstrategie heeft gemaakt (met bijbehorende afspraken), zijn wij al bezig om de uitvoering te agenderen in een zogenaamd verstedelijkingsprogramma. Dit programma richt zich op het (boven)regionale niveau en zal eind 2023 gereed zijn. Het verstedelijkingsprogramma wordt in 2024 doorontwikkeld tot een NOVEX uitvoeringsprogramma, passend bij het NOVEX ontwikkelperspectief.

Gebiedsprogramma's en gebiedsprocessen

Op basis van gebiedsprogramma's gaan we in deelgebieden van de regio aan de slag met het regioarrangement. Nijmegen doet dit samen andere gemeenten in het Rijk van Nijmegen waarbij we focussen op de ruimtelijke opgaven in de ring rond Nijmegen, en in het bijzonder het gebied tussen Nijmegen, Beuningen en Wijchen. De samenwerking in gebiedsprogramma's biedt de mogelijkheid om lokale vraagstukken (boven)regionaal te agenderen en op te pakken. De gebiedsprogramma's zijn voorbereidend en faciliterend. Gemeenteraden besluiten over de daadwerkelijke doorvertaling in lokaal omgevingsbeleid en de daarvoor benodigde investeringen.

Bijlagen

1. Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
2. Kaarten regioarrangement (bijlage bij regioarrangement)
3. Overzicht ruimtelijke trajecten Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

